

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 326/2025-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **SPN, v.o.s.**, Krásno nad Kysucou 1513, IČO 36 385 263, zastúpenej JUDr. Michaelou Bojkovou, LL.M., advokátkou, Palárikova 88, Čadca, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Obo/3/2023 z 25. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Tiež navrhuje, aby jej ústavný súd priznal finančné zadostučinenie 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 34Cbi/22/2005 sa sťažovateľka domáhala proti žalovanému [REDACTED], [REDACTED], správcovi podstaty úpadcu STAVEBNO-SERVISNÝ PODNIK a.s., Bánovská cesta, Žilina, IČO 31 562 922, vylúčenia veci z konkurznej podstaty. Krajský súd v poradí tretím rozsudkom č. k. 34Cbi/22/2005-2267 zo 14. septembra 2022 (I) návrh sťažovateľky na prerušenie konania zamietol, (II) uložil žalovanému vylúčiť zo súpisu podstaty úpadcu v rozsudku špecifikované hnutelné a nehnuteľné veci, (III) v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a (IV) sťažovateľke priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie a trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že rozsudok

krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v súlade s princípom okamžitej aplikability ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), aplikujúc § 470 ods. 1 CSP tým, že v prejednávanej veci konal a rozhodoval príslušný krajský súd samosudcom, a nie v senáte, ako to vyžaduje § 44 ods. 2 CSP, došlo k porušeniu zásady prejednávania veci zákonným sudcom podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a základného práva na spravodlivý proces, keďže v rámci konania neboli dodržané procesné pravidlá súdneho konania. Uviedol, že uvedené nie je rozporné s § 470 ods. 4 CSP, podľa ktorého konanie začaté do 30. júna 2016 na vecne, miestne, kauzálne a funkčne príslušnom súde podľa predpisov účinných do 30. júna 2016 dokončí súd, na ktorom sa konanie začalo. Tento postup konajúceho súdu sa premietol do takého nedostatku procesnej podmienky konania nesprávne obsadeného súdu, na ktorý musel odvolací súd prihliadnuť *ex officio*, hoci ho odvolateľ v podanom odvolaní nenamietol vôbec.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Z relevantných právnych noriem a ustálenej súdnej praxe vyplýva, že zákonný sudca sa má určiť podľa právnej úpravy platnej a účinnej v čase pridelenia veci, pričom takto určený zákonný sudca má ostať zachovaný až do skončenia veci. Pravidlá určenia zákonného sudcu v sebe obsahujú aj pravidlá zloženia (obsadenia) súdu. V tomto prípade je dňom pridelenia veci (a podania žaloby) 18. február 2005 a k tomuto dňu platná a účinná úprava § 9 ods. 3 písm. a) a § 36 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) určila ako vecne, miestne, kauzálne a funkčne príslušný súd na prejednanie a rozhodnutie veci krajský súd ako súd prvého stupňa, na ktorom mal vec prejednať a rozhodnúť zákonný sudca – samosudca. V súvislosti s uvedenými relevantnými právnymi normami a pravidlom „*perpetuatio fori*“, ktoré podľa súdnej praxe (napr. IV. ÚS 161/2008, bod 20 sťažnosti) platí nepriamo aj pre osobu zákonného súdu, mal zákonný sudca – samosudca krajského súdu ostať zákonným sudcom až do skončenia veci. Keďže uvedené relevantné právne normy a pravidlo rozhodného dňa pre určenie zákonného súdu najvyšší súd opomína a na vec ich vôbec neaplikuje, napadnuté uznesenie trpí vadou nepreskúmateľnosti (arbitrárnosti). Najvyšší súd prostredníctvom zmeny v zložení (obsadení) súdu *de facto* zmenil zákonného sudcu, čím zasiahol do ústavného práva sťažovateľky na zákonného sudcu a na jeho neodňateľnosť počas celého konania.

b) Najvyšší súd v uvedenej veci aplikoval nesprávnu právnu normu. Ustanovenie § 470 ods. 1 CSP obsahuje úpravu, ktorá je úplným opakom a negáciou pravidla určenia zákonného súdu a sudcu, keďže predpokladá koexistenciu dvoch právnych úprav – staršej a novej – a prostredníctvom tzv. princípu okamžitej aplikability nových procesných noriem na neskončené konania určuje, že s výnimkou zákonom upravených prípadov sa na neskončené konania použijú ustanovenia novej právnej úpravy. Táto nová právna úprava – v tomto prípade úprava Civilného sporového poriadku – však vo vzťahu k úprave platnej a účinnej k času pridelenia veci [§ 9 ods. 3 písm. a) a § 36 ods. 3 OSP] predstavuje úpravu následnú (*ex post*), a nie vopred predvídateľnú, a preto na jej základe nemôže dôjsť k zákonnej a ústavnej zmene zákonného sudcu. Podľa sťažovateľky najvyšší súd mal vychádzať z § 470 ods. 4 CSP, podľa ktorého sa toto konanie ako konanie neskončené do 30. júna

2016 dokončí na príslušnom súde, na ktorom sa začalo. Hoci zákonná norma v § 470 ods. 4 CSP určuje príslušný súd, v zmysle judikatúry (pozri IV. ÚS 161/2008, bod 20 sťažnosti) treba pod určením príslušného súdu chápať aj nepriame určenie zákonného sudcu. Ak by najvyšší súd postupoval podľa § 470 ods. 4 CSP, nevyhnutne by dospel k záveru, že príslušným (vecne, miestne, kauzálne a funkčne) je krajský súd, a to ako súd prvej inštancie, v obsadení samosudcom, a teda že k žiadnej procesnej vade nesprávneho zloženia (obsadenia) súdu nedošlo.

c) Najvyšší súd aplikoval nesprávne aj § 44 ods. 2 CSP, podľa ktorého na krajskom súde koná a rozhoduje senát. Civilný sporový poriadok v žiadnom ustanovení neupravuje vecnú príslušnosť krajského súdu ako súdu prvej inštancie, ale upravuje iba funkčnú príslušnosť krajského súdu ako odvolacieho súdu v § 34 ods. 1 CSP. Táto právna úprava v spojení so zákonom č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení predpokladá, že krajský súd koná a rozhoduje v senáte ako odvolací súd, nepočíta však s jeho vecnou príslušnosťou ako súdom prvej inštancie. Najvyšší súd tak napadnutým uznesením určil zloženie súdu – senát podľa § 44 ods. 2 CSP, ktoré však v spojení s § 34 ods. 1 CSP pozná krajský súd iba ako odvolací súd, a preto rozhodujúci v senáte. V tomto prípade však krajský súd má konať a rozhodnúť ako súd prvej inštancie, ktorému najvyšší súd určil senátne zloženie.

d) S prihliadnutím na dĺžku neskončeného konania, ktorá v tomto prípade predstavuje 19 rokov, 7 mesiacov, 3 týždne a 6 dní, je nepochybné, že táto vec je reštančná a má charakter veci s extrémnymi prieťahmi, ktoré pri takejto dĺžke konania netreba ani dokazovať. Keďže sa najvyšší súd v otázke nesprávneho zloženia (obsadenia) súdu mýlil, samotný najvyšší súd spôsobil prieťah v období od 29. novembra 2016, keď vydal svoje v poradí druhé zrušujúce uznesenie a keď nesprávne zloženie (obsadenie) súdu nevidel, hoci už platila úprava Civilného sporového poriadku, do 15. októbra 2024 (deň podania sťažnosti), čo predstavuje prieťah v trvaní 7 rokov, 10 mesiacov, 2 týždňov a 2 dní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy), ako aj základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (čl. 48 ods. 2 ústavy) napadnutým zrušujúcim uznesením najvyššieho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces a základného práva na zákonného sudcu:

5. V súvislosti s kasačným charakterom napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu považuje ústavný súd za žiaduce zdôrazniť, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne

zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatne skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje (formálna stránka princípu subsidiarity).

6. Napriek uvedenému môže aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania, avšak k zrušeniu kasačného rozhodnutia ústavný súd pristupuje skutočne len z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, ak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (II. ÚS 868/2016, II. ÚS 6/2018, I. ÚS 443/2019).

7. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné skúmať, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v prejednávanej veci nevytvorilo pevný hmotnoprávny základ pre súd nižšej inštancie, resp. jeho závery nie sú v príkrom rozpore s príslušnými procesnými ustanoveniami, čo by mohlo signalizovať prípadnú zmätočnosť tohto uznesenia, prípadne vytvárať pre sťažovateľku v určitej otázke stav nezvratný v rámci všeobecného súdnictva, pričom prípadná náprava tohto stavu po skončení konania by bola v rozpore s účelnosťou ochrany základných práv sťažovateľky.

8. Sťažovateľkou namietané rozhodnutie najvyššieho súdu zrušuje rozhodnutie krajského súdu, ktorým bolo rozhodnuté v prospech sťažovateľky. Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí nerozhodol medzi stranami sporné a odvolaním nastolené právne otázky, ale rozhodol o tom, že krajský súd nemal rozhodovať samosudcom, ale v senáte. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak nijako nepredurčuje rozhodnutie súdu nižšej inštancie z hľadiska samotného právneho posúdenia veci. Dôvod, na ktorom je založená kasácia rozsudku krajského súdu, má výlučne procesný charakter. Prieskum kasačných rozhodnutí vyšších inštancií všeobecného súdnictva je prirodzene limitovaný záverom o tom, že takýto prieskum je ústavne významný len vtedy, ak kasačné rozhodnutie formuluje záver, ktorý je spôsobilý zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok. Ďalší priebeh konania je však ovplyvnený len do tej miery, že krajský súd sa bude musieť znova žalobou sťažovateľky zaoberať, no v inom zložení. Ďalší priebeh sporu nie je zaťažený takou vadou, ktorá by nebola v ďalšom konaní napravitelná, keďže najvyšší súd rozhodnutie krajského súdu zrušil výlučne pre nedostatky v zložení súdu (m. m. III. ÚS 671/2021).

9. Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nateraz rieši len otázku procesnú, keď dospieva k záveru, že o žalobe sťažovateľky má rozhodnúť krajský súd nie samosudcom, ale v senáte. Otázka nesprávneho obsadenia súdu je neskôr preskúmateľná v ďalšom inštančnom postupe, keďže sťažovateľke aj po ďalšom rozhodnutí krajského súdu v senáte zostane zachované právo podať odvolanie z dôvodu, že krajský súd rozhodol v nesprávnom obsadení [odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. c) CSP]. Ochrana základného práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj jej základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) poskytovaná zo strany všeobecných súdov predchádza ochrane poskytnutej ústavným súdom, keď až v prípade konečného rozhodnutia bude môcť sťažovateľka ústavnou sťažnosťou napadnúť rozhodnutie najvyššieho súdu a namietat, že bolo porušené jej základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy tým, že jeho rozhodnutím bola odňatá zákonnému sudcovi, v tomto prípade samosudcovi.

10. Ústavný súd osobitne uvádza, že tieto procesné práva treba vnímať s ohľadom na konečný výsledok súdneho konania a nie je vylúčené, že súdne konanie o žalobe sťažovateľky v konečnom dôsledku skončí jej procesným úspechom.

11. Ústavný súd teda nezistil žiadne okolnosti, pre ktoré by bolo nutné, aby aktivoval svoju právomoc a zasiahol do ešte neskončeného konania. Ústavný súd tak dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom práva na spravodlivé súdne konanie neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov:

12. Pokiaľ ide o porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov uznesením najvyššieho súdu, ústavný súd akcentuje, že len samotným individuálnym právnym aktom nemôže dochádzať k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže rozhodnutie *in abstracto* je vždy výsledkom postupu orgánu verejnej moci v určitom konaní, a preto o zásahu do označeného základného práva možno uvažovať len v súvislosti s postupom, a nie rozhodnutím ako takým.

13. Súčasťou konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu je aj názor, podľa ktorého sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade najvyšším súdom) ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne tak aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu týchto práv, ktorých spoločným menovateľom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Inými slovami, ústavný súd poskytuje ochranu právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne tak aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo alebo k jeho porušeniu dochádza. Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (Miroslav Mazurek v. Slovenská republika z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

14. Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže preto vyplývať aj z toho, že sa porušenie uvedeného práva namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už súd meritórne rozhodol pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06, I. ÚS 174/2017, IV. ÚS 34/2020). Ak teda v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu

tohto práva, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci.

15. Sťažovateľka teda uplatnila svoje právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nesprávne, nie v súvislosti s postupom, ale výhradne napadnutým uznesením najvyššieho súdu ako takým. Avšak ani správne zvolený postup pri uplatňovaní ochrany jej základného práva by pre sťažovateľku nepriniesol meritórne iný výsledok, keďže vzhľadom na to, že najvyšší súd v jej veci právoplatne rozhodol, uvedené by rovnako zakladalo dôvod odmietnutia podanej ústavnej sťažnosti v tejto časti ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Súčasný stav právnej neistoty sťažovateľky nevyplýva z toho, že došlo k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu, ale z toho, že o jej žalobe nie je krajským súdom právoplatne rozhodnuté.

16. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jej ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu